

RUDAR

••• Glasilo slovenskih rudarjev •••



Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krone, za pol leta 2 kroni in za četrt leta 1 krono. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo lista je v Zagorju ob Savi.

Rudarji pozor! Vsi na shode!

Shodi se vršijo dne 29. maja ob 8. uri zjutraj v Hrastniku v gostilni Eržen; ob 2. uri popoldne v Trbovljah na vrtu gospoda Božiča; ob 1/2 6. uri zvečer v Zagorju na vrtu gospoda Mihelčiča pri gostilni Govešek.

Dne 3. junija ob 8. uri zvečer v Idriji, katerega shoda naj se udeležijo tudi rudarji iz Spod. Idrije; dne 5. junija v Labinju v občinskih dvorani.

Dnevni red na vseh shodih je:

Zavarovanje rudarjev proti nezgodam.

Podrobnosti se bodo naznanile v posameznih krajih po lepakih.

Noben zavedni rudar naj ne zamudi teh za rudarje važnih shodov!

Za okrožni odbor:
Ignacij Sitter.

Kriza v rudniški industriji in izzivanje trboveljske premogokopne družbe.

Že od meseca februarja je po vsej Avstriji kriza v rudniški industriji, tako tudi v Trbovljah, Zagorju, Hrastniku, Kočevju, Labinju. Trboveljska premogokopna družba skuša v kljub slabim kupčijskim razmeram obdržati svoj dobiček, in sicer na ta način, da se je odvezlo delavcem, ki so imeli mesečno ali dnevno plačo, od 10 do 30 kron. Prav tako se je tudi delavcem, ki imajo pogojno delo (Geding), znižala plača do dvajset odstotkov. Skušajo se iznebiti o tej krizi tudi vseh gospodom uradnikom nepriljubljenih delavcev; brez ozira na družino in dolgoletno službovanje se je pričelo delavce odpuščati iz službe. Že proti koncu lanskega leta so začeli v Labinju s tem postopanjem in odpustili tamkaj osem-

štirideset delavcev. Ni se še polegla razburjenost v Labinju, že je začel izzivati gospod ravnatelj Paner v Zagorju; meseca februarja je namreč odpustil precejšnje število rudarjev z družino in večletno službo. Do vrhunca pa je prikipela ošabnost kapitalistov dne 14. t. m. v Trbovljah. Na dan, ko se je izplačevala plača za mesec april in je bila nezadovoljnost med rudarji zaradi veliko manjšega plačila kakor prejšnji čas že tako velika (rudarji so namreč zaslužili ponekod samo 1 krono 90 vinarjev), je ravnatelj Heinrich še odpustil 60 rudarjev iz službe, med njimi oslabele rudarje, ki so služili že deset do dvajset let. Umevno je, da je tu potrpežljivost rudarjev minila. Izbruhnila je namreč takoj stavka v zahodnjem okraju. Takoj po izbruhu stavke pa se je lahko opazilo iz postopanja gospoda ravnatelja Heinricha, ki se je vedel kakor ruski despot, da je stavko sam nalašč izzval, da se je hotel s to stavko iznebiti večjega števila izmorganih starih delavcev in jih spraviti ob pravice, ki so si jih pridobili z dolgoletnim delom pri bratovski skladnici. Delavstvo pa, ki se je v prvem hipu res dalo izzivati, je nakane ravnateljave takoj opazilo in je zaraditega še tisti dan po dvanajsturni stavki šlo zopet na delo.

Rudniška oblast v Celju pa gleda mirno na to izzivanje rudarjev. Posredovanja delavskih zapupnikov so brez uspeha. Za trboveljsko družbo ni več nobenih predpisov rudarske policije. Dokaz temu je, da se je pri neki opombi v Zagorju uradnika na policijski red tisti uradnik izrazil: „Kaj nam mar rudniški urad in policijski red! Gospodarji smo mi, ne pa rudniški urad!“

Iz navedenih razlogov je umevno, da razburjenost vedno narašča. Da se bo morala tudi rudniška oblast v Celju kakor tudi v Ljubljani zagovarjati, ako izbruhne obupni boj zaradi vednega izzivanja, je jasno. Opominjamo torej rudniško oblast pravočasno, da stori potrebne korake pri ošabni trboveljski premogokopni družbi.

Razredni boj.

Razredni boj! Ti dve besedi najbolj vznemirjata meščanske stranke in njih politike. Marsikateri med njimi bi se spoprijaznil z mislijo, da naj se posploši vse izdelovanje; ali razredni boj se jim zdi kakor državljanska vojska in to jim jako razburja zbegano domišljavo.

In vendar bi se bili lahko že davno poučili, kako si mi mislimo razredni boj. Kaj pa so „razredi“? Razredi so gospodarske skupine, ki imajo nasprotno interese in nasprotna družabna stališča. Boj med temi razredi je gospodarski boj in se lahko vrši, ne da bi se prelila kapljica krvi. In tak boj zovemo razredni boj.

Ako tekmujeta med sabo dva obrtnika in skušata drug drugemu odvzeti odjemalce, ta tekma ni nikak razredni boj, ampak samo boj med dvema osebama. Pač pa je tak boj sličen razrednemu boju v tem, da je prav tako gospodarski boj, čeprav se ne bojuje v tisti obsežnosti kakor razredni boj. Sploh pa so se že od nekdaj izenačila gospodarska nasprotja med posamnimi razredi z bojem, torej z razrednim bojem. In kakor je razložil slavni sociolog Marx, se je vršil razvoj vse človeške omike z razrednimi boji.

V Parizu živi zdravnik in pisatelj Maks Nordau, ki ni socialist, ali o socialnih stvareh ima pametnejšo sodbo kakor velike luči raznih meščanskih politikov. Ta mož je spisal pred več leti članek o zgodovinskem in sedanjem razrednem boju, kjer pravi med drugim tole: Tisti, ki mislijo, da je delavcem izboljšala žalostne razmere velikodušnost posedajočih razredov, varajo sami sebe. Karkoli se je storilo za delavce, prav nič se ni prostovoljno zgodilo. Nobene odredbe, ki je izboljšala delavske razmere, ni dal posedajoči razred prostovoljno. Vse so delavci izsilili s svojo močjo, vse so jim posedajoči razredi dovolili le zato, ker so uvideli, da ne morejo streti delavskega odpora; vse je le

LISTEK.

O glistavosti rudarjev.

Piše dr. Zarnik Tomo, Zagorje ob Savi.

Rudniški posestnik sme delavca, paznike ali uradnika, ki je služboval v zadnjih petih letih pred zglastitvijo pri njegovem zdravniškem obratu v kakem inozemskem rudarskem okrožju ali v kakem domačem glistavosti sumljivem ali z glistavostjo okuženem rudarstvu, pripuščati na delo pod zemljo, ako je na podstavi zdravniške preiskave ne segajoče dalje nazaj nego dva tedna, pismeno potrjeno, da v njegovem blatu ni glistinih jajc. Isto velja v primeru, ako se osebe, ki se zglase za delo, ne morejo pravilno izkazati o svojem bivališču v zadnjih petih letih. Preiskati se mora blato trikrat od različnih dni. V vsaki obratovani rudarski napravi morajo biti pripravljena namenu primerna stranišča nad zemljo in pod zemljo, in sicer za vsakih 30 mož vsaj eno stranišče. Stranišča nad zemljo naj se napravijo v bližini delavskih stanic ali uvoznih odprtih, one pod zemljo na kolikor mogoče suhih in dobro zračenih mestih rudnika, za straniške odpadke je rabiti nepropustne posode, ki se dajo dobro zapirati in lahko prenašati ali prevajati. Stranišča morajo biti trajno snažna ter jih je vsak dan temeljito razkužiti. V glistavosti

sumljivih in z glistavostjo okuženih rudarstvih je število stranišč pomnožiti tako, da pride na vsakih 20 mož eno stranišče. Vsi jamski prostori morajo biti snažni. Vozne in spravljavne poti, kojih podlaga je pod vodo ali močno omeščana, je nasuti s sipom ali pokriti s trdno ležečimi deskami. V jami delujočim osebama je dajati potrebno zdravo pitno vodo v zadostni množini in čisto na pripravnih mestih v zaprtih posodah. Zaloga vode se mora vsaj enkrat na dan obnoviti. Shrambe pitne vode morajo biti take, da se ne more piti z ustmi ob odtočni pipi, ter se pipa ne more onesnažiti dotikaje se z rokami. Te shrambe je treba vsak dan snažiti in najmanj enkrat v vsakem tednu izpariti z vročo vodo ali vodno paro.

V glistavosti sumljivih ali z glistami okuženih rudarstvih je napraviti v bližini izvoznih odprtih v zvezi s prostori za oblačenje, kopalnice za delavce ali druge pripravne umivalnice. Jamska voda iz rudarstev, okuženih z glistavostjo, se sme porabljeti za polnitev vodovoda, za škropljenje pod zemljo, ter za škropljenje jamskih prostorov, potem za kopalnice in umivalnice samo če je gotovo, da ni v njej jajc ali ličink glist. —

Kaj pomagajo pa vsi predpisi, ako se natančno ne izpolnjujejo. Poglavitno je, da varuje rudar samega sebe in druge s tem, da odklada svoje blato v določena stranišča, katera se mo-

rajo dobro razkužiti. Vsak delavec, kateri tako ne stori, škoduje sebi in sodrugom. Vsled nesnažnosti in nebriznosti se je zgodilo, da je v nekaterih jamah na Ogrskem zbolelo 80 od 100 rudarjev in da so bile oblasti prisiljene, nekatere jame zapreti. Pomisliti je treba, da lahko izprazni le en glistavi delavec pri eni izpraznitvi na tisoče jajc in s tem okuži vso okolico. Za razkuževanje jame, stranišč in vsega lesa v jami služi najbolj apnena voda. Ta voda se napravi tako, da se polije en kilogram čistega žganega apna z enim litrom vode, da razpade v droben prah. K temu prahu se doda še 3 litre vode. Dobi se potem bela tekočina, s katero se namaže veš les v jami, se poškopijo tla, blato in voda v jami. Ko zapusti rudar jamo, naj se okoplje v pršnih kopelih in naj zamenja jamsko obleko in škornje z drugimi. Ko pride pa domov, naj se pa potem še enkrat dobro umije po celem telesu z vodo in milom (žajfo). Jamska obleka se najbolje razkuži z lugom, jamski čevlji naj se umijejo v apneni vodi.

V okuženih rudarstvih ne smejo rudarji na noben način priti domov v jamski obleki in čevljih, ker z njimi prenesejo lahko jajca in ličinke na svoj dom ter okužijo svojo rodbino. Razume se samo ob sebi, da ne bode rudar nikoli pil jamske vode ali take iz bližnjih vodnjakov rudokopa, ker se po taki vodi glistavost najlažje naleze.

(Konec.)

uspeh razrednega boja in brez razrednega boja bi ne dosegel proletarijat nič, prav nič.

Zakaj jasno je dejstvo, da gospodujoči razred ni še nikoli izboljšal sam od sebe stiskanemu razredu položaj, in sicer niti v najneznatnejši meri ne.

Obzirnost, pravičnost, ljubezen do bližnjega ne igrajo nikake vloge v medsebojnem razmerju razredov. Razredi ne poznajo kreposti in plemenitosti, temveč se bore med sabo v brezobzirnem gospodarskem boju. Zategadelj še nikdar ni dosegel noben razred ugodnosti od drugega, nasprotnega razreda, ako mu jih ni iztrgal v silnem boju in sicer često v boju za življenje in smrt.

Pisatelj slika pravne razmere rimskih sužnje in preide k srednjemu veku. Posesniki prostornih zemljišč so se združili v razred plemenitašev in niso imeli do svojih tlačanov nič več usmiljenja kakor nekoč rimski mogočniki. V posameznih deželah so vladale grozne postave. Ako so dobili pri tlačanu skrito orožje, so mu odsekali pest. Prav tako se je zgodilo tudi tistemu, ki svojega gospodarja ni pozdravil; ali pa so ga celo obesili, kakor je bila navada v Nórmandiji na Francozkem. Ako se je kdo branil dela, ako je pobegnil ali kradel divjačino, so ga usmrtili. Gospod ni imel do svojih podložnih nikakih dolžnosti; ako je bila slaba letina, jih je lahko pustil lakote umreti. Te grozne razmere so se spremenile šele tedaj, ko so se pričeli čutiti brezpravni kmetje, za en razred in so začeli razredni boj s posedajočim razredom.

Na Angleškem je bilo nekoliko boljše. Vendar pa je tožil leta 1515. slavni Anglež Tomaž Bacon: „Kjer so prej udobno živeli ljudje, najdemo samo ovce in zajce. In vzrok te bede? Lakomnost plemenitnikov, ki so se spremenili v živinorejce in živinske kupce in so gledali samo na povečanje svoje imovine.“

V znameniti noči četrtega avgusta 1789. se je francosko plemstvo „prostovoljno“ odreklo svojih razrednih predpravil. Prostovoljno? Da. Toda šele tedaj, ko so po vsej državi vzplameli plemenitaški gradovi in je grozno število umorov poučilo graščake, kaj jih čaka, ako se ustavijo zahtevam kmetov.

Tako si je priboril tlačeni razred slednjo mrvico pravice šele z razrednim bojem.

Nadalje pravi Nordau, da si je zgodovina današnjih rudniških in industrijskih proletarcev docela slična z zgodovino nekdanjih sužnje in tlačanov. Na Francozkem se je godilo delavcem svoj čas, pred sto leti, silno slabo. Ko se je začela pojavljati velika industrija, je bil mezdni delavec hlapec, ne, še slabši kot hlapec svojega podjetnika. V Napoleonovih postavah iz leta 1804. je bil člen, ki je določal, da velja v mezdni sporih med delavci in podjetniki pred sodiščem le podjetnikova izjava. Postava je kaznovala slednje združevanje delavcev. Mezdni delavec ni imel pravice do svobodnega preseljevanja, ni smel stavkati, prepovedani so mu bili shodi in javni govori in ni imel volivne pravice. Tako se je godilo delavcem na Francozkem in tudi na Angleškem ni bilo boljše.

Dokler so se zanesli delavci na pravičnost podjetnikov, so delali po 14 do 16 ur na dan in sicer za tako plačo, da so počasi umirali za lakoto. Šele razredni boj, in sicer najostrejši razredni boj je izboljšal te sramotne razmere.

Nordau stavi tole vprašanje: Ali si predočujejo tisti, ki vidijo dandanes v socializmu nevarnost za omiko in napredek, kaka bi bila današnja omika, ako bi se proletarci že sto let ne borili v razrednem boju proti gospodujočemu razredu? — Svetovna mesta bi imela majhno okrožje marmornih palač in nepregledna predmestja z najslabšimi stanovanji. Delavci bi delali po 18 ur na dan in bi ravno dovolj zaslužili, da bi polagoma umirali in spravljali na svet bolehen zarod! Umetnost, pesništvo, znanstvo bi bile dekle izžitih višjih stanov. Evropa bi bila kakor Kitajska.

Doba strojev bi bila rodila novo srednjeveško temo, ako bi te nesreče ne bil preprečil razredni boj proletarcev.

Prav tako more odstraniti samo razredni boj proletarcev vsa tista družabna barbarstva, ki so se preživela iz prejšnjih stoletij in so še dandanes sramota za človeško omiko!

Načrt novega kazenskega zakona in strokovna društva.

Že par let se bavi vlada s presnovo našega kazenskega zakona. Vsakdo vidi, da je avstrijski kazenski zakon zastarel in da ga je treba prilagoditi zahtevam in potrebam sedanjega časa. Človek bi sodil, da se je po večletnem tuhanju in premotrivanju vendar ukrenilo kaj pametnega in so se odstranili razni nedostatki. Res je, da so gospodje marsikako določbo izboljšali in jo prilagodili naprednemu duhu; toda kar se tiče delavskih pravic, se določila niso prilagodila zahtevam sedanjega časa, ampak so se celo poslabšala. To opazamo zlasti tam, kjer se določila neposredno nanašajo na gospodarske boje delavcev s podjetniki.

Semkaj spada naravno tudi združevalna pravica, ki je za današnjo dobo povsem nedostopna. Delavci so zahtevali že leta in leta, da bi se zastarana določila združevalne postave presnovala v duhu časa. Seveda tudi podjetniki niso molčali, temveč so poudarjali ob slaherni priložnosti, da se mora združevalna pravica poostri in utesniti še bolj. In domneva se, da skuša vlada prav potihoma ugoditi v novem zakonu srčnim željam podjetnikov in izpremeniti postavo dneva 7. aprila 1876. v tistem smislu, kakor hočejo podjetniki.

Prav nič ni izpremenil načrt § 2. navedene postave, ki določa, da zborovanja delodajalcev in delojemalcev sicer niso kaznjiva, toda brez „pravnih posledic“. Pač pa se je spremenil paragraf 3 takole:

„Kdor delodajalca ali delojemalca dejansko poškoduje, mu grozi z dejanskim poškodovanjem ali ga straši z drugimi sredstvi, da ga ovira ob izvrševanju svobodnega sklepa, kadar daje ali sprejema delo, tistega kaznuje sodišče z zaporom do treh mesecev ali z denarno kaznijo do 1000 kron.“

To mesto skuša načrt nove postave po tiho-tapsko poslabšati za delavce. Sedanja postava smatra za kaznjiva samo tista nasilstva, ki nameravajo pospeševati združevanje; načrt nove postave pa smatra za kaznjiva vsa nasilstva brez ozira na združevalne namene, tako da so kaznjiva vsa dejanja, ki „ovirajo izvršitev svobodnega sklepa, da bi se delo oddajalo ali sprejemalo“.

Ako bi dobil odstavek postavno moč, podjetnikom bi se izpolnila velika želja. Kajti navsezadnje lahko smatramo najnedolžnejše besede za „sredstva ustrahovanja“. Ako bi kdo delavcu ob času stavke prigovarjal, naj se bori složno s svojimi tovariši, kmalu bi našla oblast v njegovih besedah prestopke te postave. Sploh sprejemlje ta postava v posebno varstvo stavkokaze.

Človeku se vedno bolj vsiljuje domneva, da delajo izdelovalci tega pravnega umotvora roko v roko s podjetniki. Jasno je, da hoče uprizoriti načrt novega kazenskega zakona dobro premišljen napad na delavce in njih organizacije. Strokovna društva se morajo zategadelj že sedaj pripravljati, da temeljito prekrizajo vsem tem ljudem njih namene.

Boj za delavsko varstvo.

Zopet se javlja važno vprašanje, kako naj se ohranijo delavcem njih moči. Zdravniška veda in socialna politika sta se že davno uverila, da čezmerno izrabljanje delavskih moči ne koristi narodovemu blagostanju in državi, marveč zelo škoduje. Znanost o moči in zdravju človeškega telesa je jasno pokazala, kolika škoda je za človeško zdravje, ako telo po napornem delu nima dovolj počitka. Znameniti angleški meščanski zgodovinar Macaulay pravi: „Preverite se, da naporno delo, ki se je pričelo v prezgodnji mladosti in se je nadaljevalo predolgo čez dan, ki ovira rast telesa in rast duha, ki ne daje nič časa za zdravo gibanje in za izobrazbo duha, preverite se, da mora tako delo zatreti vse tiste lastnosti, ki so napravile našo domovino veliko. Vaši izmučeni dečki bodo dorastli v slaboten, neplemenit človeški rod. Ne plodovitost zemlje, ne milina podnebja, ne rudniki, ne luke, ne reke, človek je tisto veliko orodje, ki rodi bogastvo.“

In oboževani oče meščanskega narodnostnega gospodarstva Anglež Adam Smith piše leta 1776 v svojem znamenitem delu: „Glas narave same zahteva, da se človek oddahne, bodisi

v miru, bodisi v razvedrilu; in če se tega glasu ne uboga, so nasledki jako nevarni in povzročijo hiranje obrti. Ako bi se delodajalci vedno ravnali po navodilih razuma in človekoljubnosti, bi delavcem raje priporočali zmernost pri delu, kakor pa da bi jih priganjali. Sodim, da si zmerni delavec ne ohrani samo svojega zdravja dalje časa, ampak da v teku let tudi največ stori.“

V tem smislu se je izražalo še več znamenitih strokovnjakov narodne gospodarske vede. Da pa delavci v kljub temu še niso dosegli, kar zahtevajo z ozirom na zdravje, pričča dogodek v socialnopolitičnem odseku. Socialni demokratje so namreč stavili predlog, da naj bi se polagoma povsod uvedlo osemurno delo; toda meščanskim strankam, ki nasprotujejo delavcem, kjerkoli morejo, to ni dišalo in so z zvitimi izgovori izvršitev tega predloga zavlekli. Delavci so torej zopet že vnaprej obsojeni v delo, ki jim uničuje zdravje.

Državni poslanec Peter Cingr star šestdeset let.

Dvanajstega maja je dosegel socialnodemokratični poslanec sodrug Peter Cingr starost šestdesetih let. Rodil se je v Hudlucu na Češkem in je rasel v največji revščini. Delavskega gibanja se je pričel udeleževati leta 1876, ko je doslužil vojaška leta in je bil zopet rudar. Leta 1882. se je udeležil velike stavke severnočeških rudnikov; oblasti so ga dale prijeti. Bil je šest mesecev v preiskovalnem zaporu; zaradi prekršitve zborovalne postave so ga obsodili na štiri tedne zopora in ga izgnali. Leta 1884. so ga zopet prijeli in v verigah odvedli v Prago pred izjemno sodišče. Tu je sedel šest mesecev v preiskovalnem zaporu; zaradi socialistične agitacije so ga obsodili na štiri mesece zopora. Ko je predsedel kazni, so ga fotografirali v policijskem uradu in za vedno izgnali iz Prage. Krenil je v topliški okraj, ali tudi tu so ga izgnali. Šel je s svojo rodbino na Saško, kjer je živel od leta 1885. do 1890. Ali tudi iz Saške so ga izgnali in vrnil se je v Avstrijo. Živel je v Ostravi in organizoval rudarje. Rudarji so mu tako zaupali, da so ga izvolili leta 1897. za državnega poslanca. Ko je prišlo v državnem zboru do burnih prizorov, so ga redarji nesli vun. Od leta 1897. je bil nepretrgoma državni poslanec in se je vedno potegoval za koristi avstrijskih rudarjev. Zato mu slovenski rudarji najiskreneje čestitajo k njegovi šestdesetletnici!

O preteklosti in bodočnosti delavskega gibanja.

Nemški sodrugi v Lipskem so proslavili sedemdesetletnico znamenitega voditelja nemške socialne demokracije Avgusta Bebla na lepi slavnosti, ki jo je posetil slavljeneč, sodrug Bebel sam. Ob tej priliki je imel pomemben govor in se je med drugim takole izrazil o bodočnosti socializma in posebej delavskega gibanja:

„Pred petdesetimi leti je bila večina delavcev nasprotna socializmu. Kako bi tudi moglo biti drugače? Saj je še danes, po petdesetletnem trudapolnem delu na milijone in milijone delavcev, ki so nasprotniki socializma in nočejo nič vedeti o naših ciljih. Ako prestopi v naše bojne vrste mož iz višjih krogov, je moral poprej v težkem boju premagati razne predsodke, preden je pokazal hrbet svoji družbi. Delavcem pa ni treba ničesar drugega premagati kakor nevednost. Toda tudi to je le redkokdaj krivda posameznika, ampak večinoma družbe. Meščanska družba stori vse, kako bi obdržala delavce v nevednosti, da bi ji ostali vdani. Kdor natančno zasleduje stvari, mora pripoznati, da so se nasprotniki od nas naučili organizacije in agitacije. Sicer niso mnogoštevilni in imajo vso moč v svojih rokah, toda zavedajo se, da pomeni boj gospodujočega razreda proti nam boj za življenje in smrt in zategadelj store vse, da bi odvrnili delavce od socialne demokracije. Nikakega dvoma ni, da bo treba izvršiti mnogo težje delo, kakor smo ga že izvršili. Gospodarski razvoj se je razrastle v Nemčiji tako pomembno, kakor v nobeni drugi deželi ne, število proletarcev se veča in s tem raste tudi število bojevnikov, ki razpolaga socialna demokracija z njimi. Gospodujočim razredom se torej ne bo

posrečilo, da bi odvrnili delavstvo od socialne demokracije. Ves razvoj se giblje z železno doslednostjo v tej smeri, da mora delavec spoznati, da se bori proti svojim lastnim življenjskim koristim, ako se bori proti nam.

Meni se je zazdel razvoj marsikdaj prepočasen in sem izrazil svoje misli v obliki prerokovanj. Morda sem se zmotil za dneve in leta, nisem se pa zmotil za desetletja in gotovo je, da mora priti zmaga. Vsi napor naprotnikov bodo brezuspešni, tak družabni red, ki je prišel ob vso zmožnost, da bi še dalje živel, se mora zrušiti."

Strokovni pregled.

s Zborovanje konzumnih društev. Kakor smo že poročali, so zborovala 6. in 7. maja na Dunaju konzumna društva. Zborovanje je bilo jako poučno. Konzumna društva vedno bolj rastejo in delujejo v najrazličnejših smereh. Seveda tako daleč še niso napredovala kakor v Angliji, vendar pa je za naše razmere napredek pomemben. V novjšem času streme konzumna društva zlasti za tem, da bi se kar najtesneje združila, ker bi se potem blago še ceneje dobivalo.

s Osredotočenje kapitala. Sklepni računi Avstrijske deželne banke kažejo, da je imela banka leta 1909. 8.514.187 kron čistega dobička. Ne da bi gani s prstom, si bodo razdelili delničarji ogromne vsote denarja; 500.000 kron bodo dali v rezervni sklad, 200.000 K v pokojninske svrhe, 734.000 kron pa bodo pristieli novemu računu. Banka ima za 100 milijonov kron delnic. Banka ima v svojem področju prevajevalna podjetja, industrijo, žveplenke, kovinsko blago, cement, železnice in električne obrate: vse to je v službi velikega kapitala. Kapital pa je tudi mednarodni; zakaj banka ima svoje podružnice v Parizu, Londonu, Pragi, Gradcu, v Srbiji, Rumuniji in Turčiji. Proti silni moči mednarodnega kapitala se bodo mogli delavci le tedaj uspešno boriti, ako se združijo v mednarodne zveze.

s Statistika avstrijskega premoga za mesec marec 1910. Uradna statistika o avstrijskem premogu za mesec marec letošnjega leta kaže sledeče številke v primeri s prejšnjim letom:

Kameniti premog:	marec 1910.	marec 1909.
	meterski	stoti:
Ostrava-Karvin	6.186.235	6.866.378
Rožice-Oslavan	335.542	412.648
Kladno-Šlan	2.172.075	2.537.284
Pízenj-Mies	1.041.452	1.284.077
Schatzlar-Schwadowitz	354.780	403.401
Galicija	1.060.449	1.242.094
Drugi rudniki	105.898	109.951
Vsega Kamenitega premoga v marcu	11.256.431	12.855.833
Rjavi premog:		
Mostec-Toplice-Komotan	14.550.307	16.181.206
Falkenau-Elbogen-Karlovi vari	3.074.519	3.512.929
Wolfsegg-Thomasroith	352.358	397.360
Ljubno in Fohnsdorf	811.004	787.946
Voitsberg-Köflach	589.682	731.933
Trbovlje-Zagorje	794.260	857.650
Istrija in Dalmacija	209.500	239.700
Galicija	30.042	25.000
Druge sudetske dežele	212.182	271.816
Druge alpske dežele	589.092	656.388
Vsega rjavega premoga v marcu	21.212.946	23.661.988

Iz teh števil razvidimo, da so gospodarske razmere s premogom slabše kakor v prejšnjem letu.

s Mednarodni izkoriščevalci. Meščanski listi v Nemčiji zmagoslavno javljajo, da so sklenili nizozemski in nemški podjetniki medsebojno pogodbo, ki določa, da ne bodo sprejemali stavkujočih ali izprtih delavcev iz druge države v delo. Tudi tedaj ne, ako bi bili njih rojaki. Pogodba je veljavna že zdaj in se uporablja proti izprtim nemškimi stavbinskim delavcem. — Torej so šli podjetniki zopet korak dalje, da si ustanove in utrde mednarodno izkoriščevalnico.

s Uradno poročilo za leto 1909. o stavkah v Nemčiji. V letu 1909. je bilo v Nemčiji mnogo več stavk kakor izporov. Stavkalo pa se je v manj obratih kakor prejšnje leto. Uspešno končalo je 255 stavk (v prejšnjem letu 206) deloma uspešno 488 (v prejšnjem letu 437), brezuspešno pa 670 (prejšnje leto 704). Vsega vkup je bilo 1419 stavk (l. 1908: 1347), izporov pa 106 (l. 1908: 177). Stavkalo je 92.000 delavcev (l. 1908: 68.000), izprtih pa je bilo 22.100 (l. 1908: 43.700).

s Angleške strokovne zveze. Pravkar je izšlo uradno poročilo o angleških strokovnih zvezah za leto 1908. Dasi so bile v tem letu zelo slabe gospodarske razmere, je vendar stanje strokovnih zvez povoljno. Vseh organizacij je bilo 662, ki so imele 1.971.238 članov. Dohodkov je bilo skoro 80 milijonov kron; izdatkov pa za 10 milijonov kron več, kar so povzročile slabe gospodarske razmere. Zveze so izgubile skupno 2922 članov. Izdatkov je bilo 39 milijonov kron več kakor prejšnje leto, dohodkov pa 10 milijonov več. Skupnega premoženja teh zvez je bilo 140 milijonov kron.

s Stavke v Združenih državah. Letno poročilo zveze Amerikan Federation of Labour javlja, da so bile v njenih 68 zvezah 503 stavke. Uspešno

je končalo 341 stavk, brezuspešno 104 in deloma uspešno 57 stavk. Vsega vkup je stavkalo 87.031 članov in jih je 53.971 doseglo svoje zahteve popolnoma ali deloma. Zveza sama je izdala za stavkujoče 7.823.920 mark, podpor pa se je nabralo 1.282.000 mark, tako da so dobili stavkujoči vsega vkup 9.106.720 mark.

Dopisi.

d Zagorje. Nezgode. V jami se je privzdignil neki kopač tako, da je moral radi operacije v deželno bolnico. — Neka delavka je mislila zapreti vrata pri vozičku (huntu). Vrata so jo pritisnila in ji zmečkala prste desne roke. — Ponesrečila sta tudi dva druga delavca v jami in sicer obadva na roki.

d Kotredež pri Zagorju. V tukajšnjem rudniku so že od nekdaj slabe razmere. Delavci morajo večkrat delati v trepetu za svoje življenje. Zlasti pa se rudarji ogorčeno pritožujejo, da se jim ne preskrbi dovolj zdrave pitne vode, čeprav ukazujejo predpisi. Studenec je sicer blizu, toda banke za vodo puščajo, tako da prinese delavec le malo vode in nikakor ne zadostuje številu rudarjev. Kraj tega so pa banke še nesnažne, da je voda, ki je drugače dobra in zdrava, v njih nezdrava, gnusna in se gabi človeku. Dogodilo se je, da je par delavcev že zbolelo zaradi slabe vode. Delavci so se že pritoževali vsled tega, toda razmere so ostale take, kakor prej. Upamo, da bo slavna rudniška oblast v Ljubljani dala odpraviti te nedostatke.

d Trbovlje. V četrtek dne 19. t. m. se je vršil na vrtu gospoda Jakoba Božiča v Trbovljah velik javen rudarski shod, na katerem je govoril sodrug Sitter o položaju rudarjev pri trboveljskem rudniku. Nepopisna beda in revščina se je nasečila v Trbovlje, lakota je postala stalni gost v rudarskih družinah, odkar smo dobili despotnega ravnatelja Heinricha. Joj in sila, ki jih že mnogo let ni bilo v enaki meri, sta povzročila med delavci veliko razburjenost, zakaj če se odtrga delavcem na dan do ene krone od plače in druge se pa pomeče na najabsurdnejši način na cesto, ne glede na družino in službena leta, ni prav nič čuda, če se delavstvo upre. Zadržnemu delegatu, ki ima v zmislu zakona dolžnost predlagati pritožbe delavcev vodji rudnika in z njim obravnavati ter posredovati med delavci in delodajalci v tej stvari itd., se odpove služba z izgovorom, češ, on hodi na delo v rudnik samo za kratek čas. Rad bi poznal človeka, ki hodi delat v rudnik, kjer žrtvuje zdravje in življenje za rudniške milijonarje, le za kratek čas. Rudarji sedaj lahko uvidijo, da poneha zakon, ako raztegne krvoželjni kapitalizem svoje krepplje. Roko v roko pa delajo tudi oblasti z izkoriščevalci proti ubogim jamskim sužnjem, to dokazuje dejstvo, ker so bili žandarji že prej konsignirani in poklicani iz vseh krajev v Trbovlje, preden je despotni absolutizem ravnatelja izvedel svoj korak. Kakor se govori, je določenih še cela vrsta delavcev in paznikov, ki jih bo trboveljska družba s kruto kaznijo kaznovala tako, da jim razruši vse družinsko življenje in jih pomeče na cesto, ter napravi s tem med delavci največji razpor. Govornik je po dolgem govoru pozval navzoče k združitvi, k organizaciji, da se pripravi delavstvo s tem za bodoči boj proti absurdnemu postopanju trboveljske rudokopne družbe ter je končno predlagal naslednjo resolucijo, ki se je med ogorčenostjo vzela soglasno na znanje:

„Danes dne 19. majnika v gostilni gospoda Jakob Božiča vršeci se javen rudarski shod protestira najodločneje proti provokatoričnemu postopanju trboveljske rudokopne družbe zaradi nesramnega odpuščanja delavcev iz službe.

Zborujoči opazijo v tem brutalnem postopanju neizmerno škodo rudarjev, ker se odpuščene ne le na njihovi eksistenci škoduje, temveč ker se jih spravi s tem ob vse provizijske pravice pri bratovski skladnici.

Obenem zahteva shod, da rudniška oblast z vsemi svojimi po zakonu dovoljenimi pripomočki prepreči postopanje trboveljske rudokopne družbe proti zadržnemu delegatu, ki so v zmislu zakona primorani izpolnjevati svoje dolžnosti.“

d Trbovlje. Dne 23. t. m. je bila seja občinskega odbora, na kateri je sodrug Sitter obširno opisal postopanje trboveljske rudokopne družbe proti delavcem, ki jim trga plače do ene krone na dan in jih meče brez usmiljenja do družine in ne upoštevajoč službenih let na cesto. Med sodr. Sitterjem in odbornikom rudokopne družbe je prišlo do celo vroče razprave, ko je oni omenil, da je rudokopna družba kriva vsega razpora, ker tira potpežljive jamske sužnje s provokatorično gonjo v stavko. Kedar stegne trboveljska družba svoje roke, so ob veljavo vsi zakoniti predpisi ter uradi in oblasti delajo z družbo roko v roko proti delavcem. Sledeči predlog, ki ga je stavil sodrug Sitter, je bil sprejet:

„Občinski zastop občine trboveljske opaza v postopanju vodstva tukajšnjega rudnika radi odpovedi službe delavcem, ki delajo že 10 do 20 let pri tukajšnjem rudniku, so družinski očetje od štirih do sedmih nepreskrbljenih otrok, pa so postali vsled dolgoletnega službovanja pri rud-

niku v občino Trbovlje pristojni, so revni, izdelani, slabi in stari ter so vsled tega primorani pasti naši občini v preskrbo, največjo krivico.

Občinski zastop pričakuje, da bo vodstvo tukajšnjega rudnika v bodoče interes domačih delavcev in interes občine varovalo ter ne bode tujezemske delavce, ki jih je v zadnjem času v ogromnem številu tukaj našlo delo, v delo jemalo in bode raje preskrbelo domačim delavcem delo in kruh.

Pripoznal je celi občinski odbor, da ima Sitter prav, glasovati za predlog pa niso hoteli sledeči gospodje: **Pleskovič, dr. Marcius, Gorjup, Krassnigg, Leiller, plem. Burger in Dirmayer.**

d Idrija. Odgovor na rudarsko-delavske zahteve, obnovljene na javnem shodu dne 17. aprila t. l., še vedno spi spanje pravičnega, dasi se je istega zahtevalo v 14 dneh. V zadnjem odloku z dne 15. aprila danem od rud. ravnateljstva se je reklo, da se mora v zadevi rešitve delavskih zahtev čakati na odgovor ministrstva, ki ima v kratkem biti rešen, ali pa čakati po ustavnem dovoljenju danega pokritja skupnega državnega gospodarstva. Da je zadnji in prvi stavek tega besedila ničeven, ki bje delavstvu kot izmišljotina v obraz, imamo danes kar dva temeljita dokaza. Proračun ministrstva javnih del za tekoče leto za idrijski rudnik znaša nič manj nego 2.984.600 K dohodkov. Izdatkov pa kron 2.350.490, prebitek bi bil torej komaj 634.110 K, če bi se delalo res po načrtu proračuna. V naši državi pa je tam, kjer se z delavstvom varčuje, čisto drugače; gola dejstva kažejo, da se to praktično izvršuje ravno pri našem rudniku. Lanski proračun ni bil višji od letošnjega in vendar znaša dobiček ne samo 600.000 in nekaj kron, ampak nad poldrugi milijon kron vzlic temu, da so se zidale električne centrale, predori i. t. d. Da je tako ogromni prebitek, ni le povedal pri zadnji občinski seji dvorni svetnik g. Billek sam, ampak je razvidno že iz tega, da ima letos erar predpisanih 27.339.81 K več obč. doklade kot v letu 1908. Te številke pač jasno kažejo, da se je to leto do skrajnosti izmzgalo delavca, da je nastal tak dobiček, ki daje rud. in drugi gospodi letno bogate dohodke delavcu pa obljube brez dejanj.

d Idrija. Poziv. Permanenčni odsek, voljen od delavcev in rudarjev, je sklenil v svoji seji dne 17. t. m., da se krajevni del. odbor rud. zadruga tem potom pozove, da takoj izposluje odgovor glede na delavske zahteve ter istega odseku izroči, da ta nadalje vse potrebno vkrene.

d Idrija. Članom Idrijske podružnice se tem potom naznanja, da ima vsak član, ki redno plačuje mesečne prispevke, pravico in dolžnost do strokovnega lista „Rudar“ in sicer dobi tri štev. brezplačno. List dobi vsak član prve tri dni, ko izide, v prostorih rud. društva. Kdor pa v tem času lista ne vzame, ga pozneje ne bo dobil, ker društveno vodstvo mora pač gledati, da listov le toliko naroči, kolikor se jih faktično čita. Sezite torej po svojem čitvu!

d Velenje. Naš gospod ravnatelj se kar nič ne zmeni, ako delavci stradajo. Meseca aprila, so bili tukaj zopet prav slabi zaslužki; delavci so zaslužili večinoma po 3 krone, ponekod celo 1 krono 99 vinarjev. Akordno delo (Geding) je tako nizko, da mora porabiti človek zadnjo srago krvi, če hoče zaslužiti 3 krone. Če se pa kdo pritoži, da je s tem akordom (Geding) nemožno dovelj zaslužiti in da bi se moralo plačati za to delo štiri krone in ne treh, pa pravi gospod ravnatelj, da naj odrajtajo delavci 600 do 700, celo 800 vozičkov premoga, drugače jim ne more dati boljše plače. Delavci pa se zanašajo samo na povračilo (Vergütung). Velenjski rudarji, ako bi imeli dobro organizacijo, ne bilo bi vam treba hoditi slednji mesec po povračilo in dodatek (Nachtrag), kakor zdaj hodite. Prej ste imeli dobro organizacijo in ste tudi boljše zaslužili. Ker pa ste zapustili svojo organizacijo, morate hoditi po pisarnah in prositi za miloščino. Zda se pa jezite in jadikujete, kar pa je brez koristi. Stopite vsi od prvega do zadnjega k organizaciji in razmere se bodo korenito predrugačile! Organizacija je vaša delavska mati in vam vedno kliče: „Organizirajte se! Kjer je organizacija, tam je kruh.“

d Griže. Prvi majnik smo obhajali tudi delavci Lappovega rudokopa mirno, a jako dolgočasno. Namenili smo se skupno zabavati vsi delavci. Bili so vsi vneti za to. A nazadnje, ko bi bili morali skupno korakati, je bilo navzočih le kakih 30 delavcev, čeravno jih je vseh okrog 200. Po opravitu smo imeli veselico v gostilni Naprudnik; svirala nam je godba. Beremo v mnogih časopisih, da so delavci drugih rudokopov bolj organizirani; a tukaj pri nas se skažejo jako slabo. Pregovor pravi: veliko grmenja, malo dežja. Prl nas je ravno tako; govori se veliko, pa, ko bi bilo treba dejansko pokazati svoje mnenje, je vse tiho. Tako so se slabo skazali delavci 1. majnika. Ko bi ne bilo tukaj pri nas toliko zaspanih in mlačnih delavcev, bi seveda lahko poročali kaj veselejšega. Pa ker je delavstvo še toli nezavedno, ne zamerimo, pač pa pričakujemo, da se jim bodo kmalu odprle oči.

d Sent Janž, Dolenjsko. Dne 3. aprila t. l. se je vršil pri nas v gostilni gospoda Levičerja

v Kermelu shod N. D. O. Na shod sta prišla gospoda Škerl iz Ljubljane, pa gospod Ivan Taufer iz Zagorja. Gospod Škerl je delal vodo za N. D. O., za njim pa je gospod Taufer pripovedoval, da so v Zagorju vsi rudarji v N. D. O. organizirani in da je njihova organizacija preprečila, da pri vas v Zagorju niso smeli odpustiti delavcev iz službe. Obračam se radi tega, gospod urednik na Vas, ali je res, da so v Zagorju vsi rudarji organizirani v N. D. O.? Tudi mi se mislimo organizirati. Vašemu Tauferju pa ne verjamemo radi, ker nam je tudi lagal, da je iz Ljubljane, če ravno smo ga dobro poznali. Pravil nam je en delavec iz Zagorja, da je Taufer eden najbolj ošabnih uradnikov v Zagorju, da celo delavce pri delu pretepa. Če je to resnica, da je tako surov za delavce, ga bodemo prihodnjič drugače sprejeli, kadar bo prišel čez druge zabavljat, ki sam ni nič boljši. Vašo organizacijo pa vabimo, da pride v Št. Janž in napravi tukaj zborovanje za rudarje.

Razne stvari.

r **Kotel je razneslo.** 3. maja zvečer je razneslo v zagrebški kemični tvornici podjetnika Schwarza kotel. Razplamenel se je požar, ki je uničil vso tovarno. Lastnika tvornice je divjajoči požar smrtnonevarno opeknel. Nekega delavca, ki se je nahajal v tvornici, je rešil skok na dvorišče. Požarna bramba je posegla pravčasno vmes in je pogasila ogenj.

r **Stavka rimskih tobačnih delavk.** Osobje državne tobačne tvornice je pričelo 14. maja s stavko, da si pribori sedemurni delovni čas in zvišanje plače. Stavka približno petsto delavk in nekaj možkih delavcev. Ravnateljstvo je dalo tvornico zapreti, češ da stavkujočim ne more izpolniti zahtev, ker bi imelo preveč izdatkov.

r **Dinamitna razstrelba.** V hullskih tvornicah za dinamit se je zgodila silna razstrelba. Mrtvih je dvajset oseb, trideset ranjenih. Več sosednjih hiš se je porušilo. V Ottavi, ki je oddaljena dve milj, se je razsulo več sto šip.

r **Mednarodni socialistični zbor v Koppenhagnu na Danskem.** Mednarodno socialistično tajništvo je ukrenilo, da skliče osmi mednarodni socialistični zbor na Dansko v Koppenhagen in sicer od 28. avgusta do 3. septembra tega leta. Zbora se smejo udeležiti: 1. Vse zveze, ki se strinjajo z bistvenimi temelji socializma: posplošenje proizvodnih in menjalnih sredstev; mednarodna združitev in mednarodno delovanje delavskega razreda; proletarijat naj se združi v eni razredni stranki in naj si osvoji javno oblast. 2. Vse strokovne zveze, ki stoje na stališču razrednega boja in priznavajo potrebo političnega, torej zakonodajnega in parlamentnega delovanja, vendar pa se ne udeležujejo naravnost političnega gibanja. V svoji zadnji seji dne 7. novembra 1909 je določilo tajništvo sledeči dnevni red: 1. Razmerje strokovnih zvez do političnih strank. 2. Brezposelno vprašanje. 3. Rzsodišče. 4. Mednarodna delavska zakonodaja. 5. Organizovanje mednarodne izjave proti smrtni kazni. 6. Kaj naj se ukrene, da se hitro izvedejo sklepi mednarodnih zborov. 7. Združenje mednarodne edinosti in vzajemnosti. Zbor se bo vršil v koncertni palači, ki ima zelo veliko dvorano.

r **Dinamitna razstrelba pri gradnji železnice.** Pri gradnji mittenwaldske železnice, ki bo vezala Inomost (Tirolsko) z Monakovom (Bavarsko), se je razstrelil dinamit. Štiri delavce je raztrgalo na kose in jih zagnalo v zrak. Neki delavec se je odstranil deset minut pred razstrelbo in je ušel smrti. Ponesrečeni delavci so: I. Nikolussi iz južne Tirolske, Rade Uzlac iz Hrvaške, Male Matasić in Milo Bursoc iz Bosne.

r **Delavci kot jamski nadzorniki.** Na Saškem je postava ukazala, da morajo biti pri vseh večjih rudnikih tudi rudarji jamski nadzorniki. Jamske nadzornike si volijo delavci sami, plača jih pa rudnik.

r **Izpor budimpeštanskih pekovskih delavcev.** V Budimpešti so izprli gospodarji čez 1500 pekovskih delavcev, da bi jim razbili njih organizacijo in pogazili obrtne naredbe. Ali madžarski delavci so neustrašena srca in so napad krepko odbili. Gospodarji so sicer dobro združeni in so se tudi pripravili za boj, toda vse

skup jim ni nič pomagalo. Že tretji dan so poslali gospodarji svoje posredovalce k izprtim delavcem in jih obvestili, da žele poravnave. Gospodarji so se zavezali, da ne bodo znižali plač, da sprejmejo vse izprte delavce v delo, stavkoke pa odpuste. Tako so se gospodarji popolnoma vdali. — Tudi v glavnem dalmatinskem mestu Zadru pričakujejo plačilnega gibanja pekovskih delavcev.

r **Splošna stavka belgijskih rudarjev.** Iz Bruslja so poročali 6. maja: Zastopniki rudarskih zvez, ki imajo 20.000 članov, so sklenili z desetimi proti šestim glasom splošno stavko za ponedeljek. Vlada je poslala v vse rudniške okraje, kjer nameravajo stavkati, močna orožniška ojačenja.

r **Sedeminštirideset delavcev utonilo.** Iz Aleksandrovskega (Rusija) poročajo 18. maja: Po reki Dnjeper se je peljalo na brodu 94 delavcev. Brod je zavezil na kleč in se razsul. Utonilo je 47 delavcev.

r **Razstrelba v rudniku.** Iz Pečuha (Ogrsko) naznanjajo, da se je dogodila v bližnjem rudniku velika razstrelba. Štirje delavci so mrtvi; sedemnajst delavcem in nadzorniku je odrezan povratek iz jame. Dasi deluje rešilno možstvo neumorno, se še nič ne ve, kako je z zaprtimi delavci.

r **Strahovita razstrelba.** Iz Cantona (Ohio, Amerika) brzojavljajo: V tvornici družbe American Sheet se je dogodila grozna razstrelba, ki je umorila dvajset delavcev. Izmed ostalih tristo delavcev, ki delajo v tvornici, so skoro vsi ranjeni.

Izjava.

Podpisani prekličem javno svojo krivo obdolžitev gospoda Sitterja in se mu tem potom zahvaljujem za odstop nadaljnega postopanja proti meni.

Trbovlje, dne 17. maja 1910.

Rupert Jerman.

Izjava.

Podpisana izjavljam javno, da sem vedoma lažljivo obrekovala gospoda Ignacija Sitterja; da se vozi z ravnateljem v kočiji. Prekličem tem potom svoje obrekovanje ter se gospodu Ignaciju Sitterju zahvaljujem za odstop od sodnega postopanja proti meni.

Trbovlje, 19. maja 1910.

Cecilija Majner.

W. Blüh

Gradec, Leonhardstraße 12.

Zaloga vsakovrstnega usnja
na drobno in debelo. 12—1

Priporoča se gospodom čevljarjem in konzumnim društvom za naročila usnja in vseh čevljarskih potrebščin. Naročila se :: izvrše solidno in takoj. ::

Občno konsumno društvo v Idriji

3—2
priporoča svojim članom bogato zalogo vsakovrstnega blaga. Društvo ima na izbiro **moške narejene obleke** po najnovejši modi, **ženskega blaga** vsake vrste, **slamnike za moške in otroke** itd. Vse po jako nizki ceni. Pridite in kupujte, kajti v lastni prodajalni ste najbolje in najcenejše postreženi!

Ana Rancinger

gostilničarka v Trbovljah

se priporoča.

Toči najboljše pijače in ima dobro kuhinjo; dobiva se izborno štajersko, goriško vino in pristen dolenski cviček po najnižji ceni in vedno sveže pivo.

Občno konsumno društvo v Zagorju

prodaja specerijsko in manufakturno blago po najnižjih tržnih cenah, daje koncem vsacega leta še dividende članom, član lahko postane vsak. Vstopnina 2 kroni, delež 40 kron, ki se ga lahko plača po obrokih. 3—2

Jakob Božič

mesar in gostilničar v Trbovljah

se priporoča cenjenemu delavstvu najtopleje za mnogobrojna naročila. Toči dobro dolensko vino po najnižji ceni. 2—2

Naznanilo.

Otvoril sem v Delavskem domu v Trbovljah 2—2

krojaško delavnico

izdelujem točno in solidno možke obleke po jako zmerni ceni.

Priporočam se najtopleje delavstvu in beležim s spoštovanjem

Vid Posavec.

Občno konsumno društvo

r. z. z. o. p. v Trbovljah priporoča svojim članom najtopleje

raznovrstne birmske obleke za otroke,

razne črevlje po najnižji ceni.